

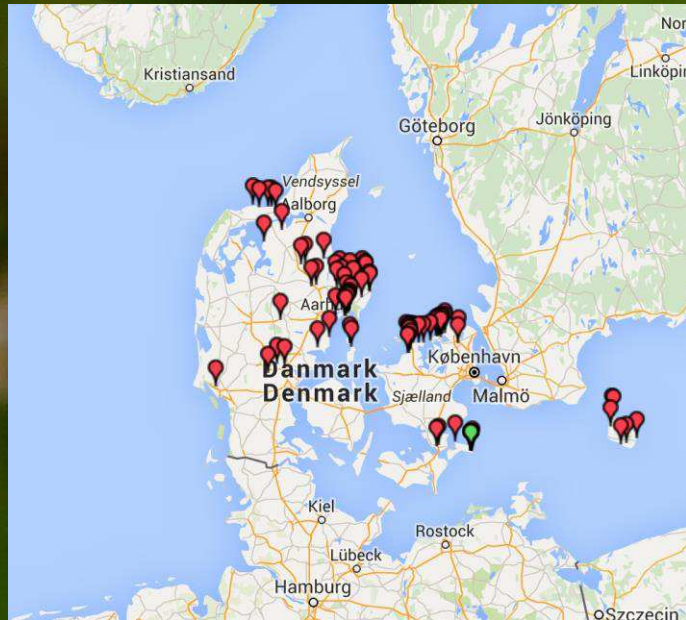
Jammerbugt Kommune: DK's vildeste og mest spektakulære natur?

Rune Engelbreth Larsen

1. Naturkrisen kan afhjælpes, men vi gør det forkerte

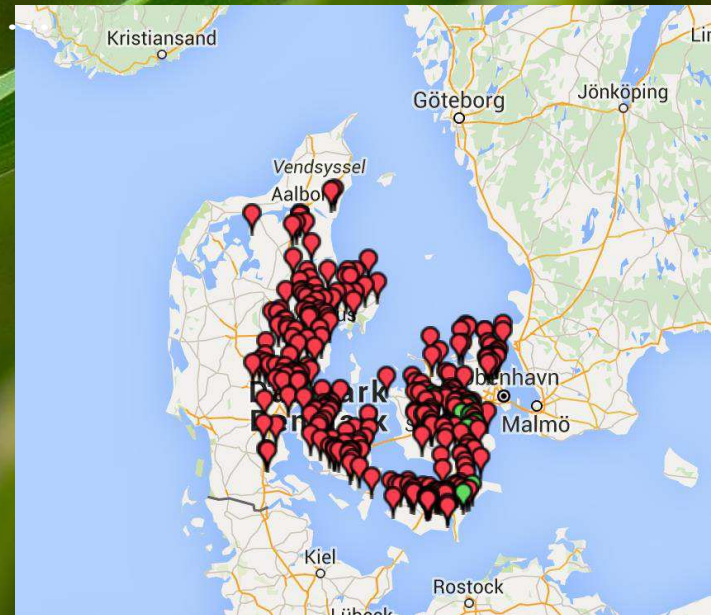
Danske lokaliteter i 1886-2016 ...

1. Naturkrisen kan afhjælpes, men vi gør det forkerte

Danske lokaliteter 1902-2016

1. Naturkrisen kan afhjælpes, men vi gør det forkerte

VIDEN

VIDEN FORSIDE | TECH | KLIMA & MILJØ | NATURVIDENS KAB

21. MAJ 2015 KL. 08:00

12 dagsommerfugle-arter flyver aldrig mere i Danmark

Samtidig er andre sommerfugle også truet, viser ny database. Forskerne mener, at Danmark skal skrue op for naturbeskyttelsen.

TOPHISTORIER

SpaceX-kapsel vender tilbage til Jorden fyldt med udstyr

Limfjorden har fået et nyt menneskeskabt stenrev

Nyt fra Googles Area 120: Tastaturløs chat og videoer med emoji

A smaller butterfly with orange and black wings, perched on a green stem.

1. Naturkrisen kan afhjælpes, men vi gør det forkerte

»Biodiversitetskrisen er langt mere alvorlig end klimakrisen. Den videnskabelige konsensus fastslår, at **udryddelsen foregår 100-1.000 gange så hurtigt** som den naturlige rate for arters uddøen.«

Professor Carsten Rahbek

(Uniavisen, 2013)

»Mangfoldigheden er på retur i verden. Biologer taler om **den sjette masseuddøden** i Jordens historie, for første gang forårsaget af et levende væsen, mennesket.«

Seniorforsker Rasmus Ejrnæs

(Global Økologi, 2010)

1. Naturkrisen kan afhjælpes, men vi gør det forkerte

Naturbeskyttelsesloven og Natura 2000 er utilstrækkelig naturbeskyttelse

Selv om der er et langsigtet mål om at opfylde kriterierne for gunstig bevaringsstatus i Natura 2000 områder, »udelukker naturudpegningen åbenlyst ikke en udnyttelse som skader biodiversiteten (...) Den svage naturbeskyttelse på arealer som er omfattet af Naturbeskyttelseslovens §3 eller udlagt som Natura 2000 områder betyder også, at anden lovgivning let kommer til at have effekter ind i de mest værdifulde naturområder og ofte gennemtvinger indgreb, som kan være naturødelæggende.« (*Rasmus Ejrnæs, Hans Henrik Bruun, Jacob Heilmann-Clausen & Beate Strandberg: Virkemiddelkatalog for natur, 2019*)

1. Naturkrisen kan afhjælpes, men vi gør det forkerte

Nationalparkerne gavner ikke i tilstrækkelig grad naturen

I de syv af de otte undersøgte lande gælder, at en status som nationalpark indebærer en beskyttelse af naturværdierne, mens »en nationalpark i Danmark ikke i sig selv medfører nogen naturbeskyttelse.« (*Beretning til Statsrevisorerne, 2013*)

Hvad angår de tre første nationalparkeres hovedformål om at styrke og udvikle naturen, har Rigsrevisionen beregnet, at kun »5, 6 og 7% af nationalparkerens samlede udgifter er gået til dette formål.« (*Notat til Statsrevisorerne om nationalparkerne i Danmark, 2016*)

Forskervurdering: »De danske nationalparker er nærmest at betragte som en dårlig vittighed.« (*Rasmus Ejrnæs, Jesper Bladt & Camilla Fløjgaard: Tidsskrift for Kortlægning og Arealforvaltning nr. 48, 2017*)

2. Hvad skal der til *i stedet*? Vildere og mere selv bærende natur

Derfor: optimér statsnaturen og undgå konflikt ml. landbrugs- og naturinteresser

Stat og kommuner ejer ca. 300.000 hektar. Det svarer til arealet på Fyn. Hvorfor ikke begynde med at gavne naturen mest muligt dér ...?

Men hvordan? 13 naturorganisationer med samlet ca. 300.000 medlemmer er enige med *biodiversitetsforskeres konsensus*:

**Store sammenhængende arealer under ét hegn, hvor biodiversitet har
førsteprioritet. Nul tømmerproduktion. Så vidt muligt naturlige vandforhold.
Udsætning af flere store planteædere, gerne vildhest, elg og bison. Helårsgræsning.
Nul tilskuds fodring. Reaktiv regulering.**

2. Hvad skal der til *i stedet*? Vildere og mere selv bærende natur

Landbrug & Fødevarer og Danmarks Naturfredningsforening m.fl. er enige om

»I det politiske grundlag for regeringen har I blandt andet varslet, at der skal sættes klare mål for, hvordan biodiversiteten kan få bedre vilkår i Danmark. Vi ser således med spænding frem til udmøntningen af ambitionerne om **mere urørt skov**, sammenhængende natur, en biodiversitetsplan, **naturnationalparker** og **naturzoner**.«

Danmarks Biavlerforening, Danmarks Jægerforbund, Danmarks Naturfredningsforening, Dansk Ornitologisk Forening, Dansk Skovforening, Dyrenes Beskyttelse, Friluftsrådet, Landbrug & Fødevarer og Økologisk Landsforening (9. juli 2019).

2. Hvad skal der til *i stedet*? Vildere og mere selv bærende natur

Og det svarer ganske godt til den politiske enighed om retningen

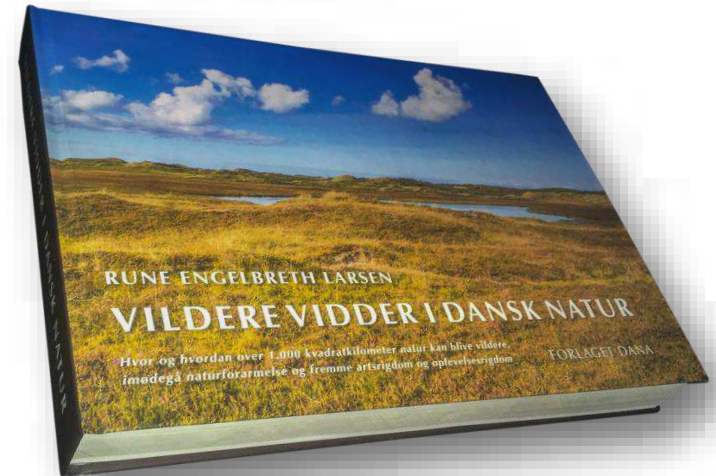
Socialdemokratisk regeringsgrundlag: »Der er brug for mere urørt skov og flere sammenhængende naturområder, hvor naturen får plads til at udbrede sig på mere naturlige præmisser end i dag. En biodiversitetspakke skal give biodiversiteten bedre vilkår i Danmark. Planen skal indeholde klare målsætninger for, hvor meget af Danmarks areal, der skal disponeres til natur som **naturzoner** (inkl. **urørt skov** og **naturnationalparker**), samt konkrete initiativer, der skal sikre, at målsætningerne nås.«

Jakob Ellemann-Jensen, tidl. miljøminister: »Der skal nogle store græssere ud, og så skal naturen ellers være uberørt. Vi har **en målsætning om, at vi skal have mere natur, større natur og vildere natur.**« (Aarhus Stiftstidende, 12.4.2019).

3. Naturnationalpark på offentlige arealer i Jammerbugt Kommune?

KRITERIER for **naturnationalparker** som kerneområder i (og uden for) nationalparker:

- 1) **Plads** til naturens udfoldelse, arternes udbredelse
- 2) **Placering** først og fremmest på offentlige arealer
- 3) **Prioritering** af de sårbare arter og levesteder (gavner uundgåeligt almindelige arter)

VIRKEMIDLER til at fremme vildere og naturligere natur i kerneområder:

- 4) **Produktionsophør** gennemføres, hvilket bl.a. indebærer hurtig afvikling af skovbrug
- 5) **Planteædere** genudsættes bag ét ydre hegn, f.eks. vildheste, bisoner og/eller elge

3. Naturnationalpark på offentlige arealer i Jammerbugt Kommune?

KRITERIER for **naturnationalparker** som kerneområder i (og uden for) nationalparker:

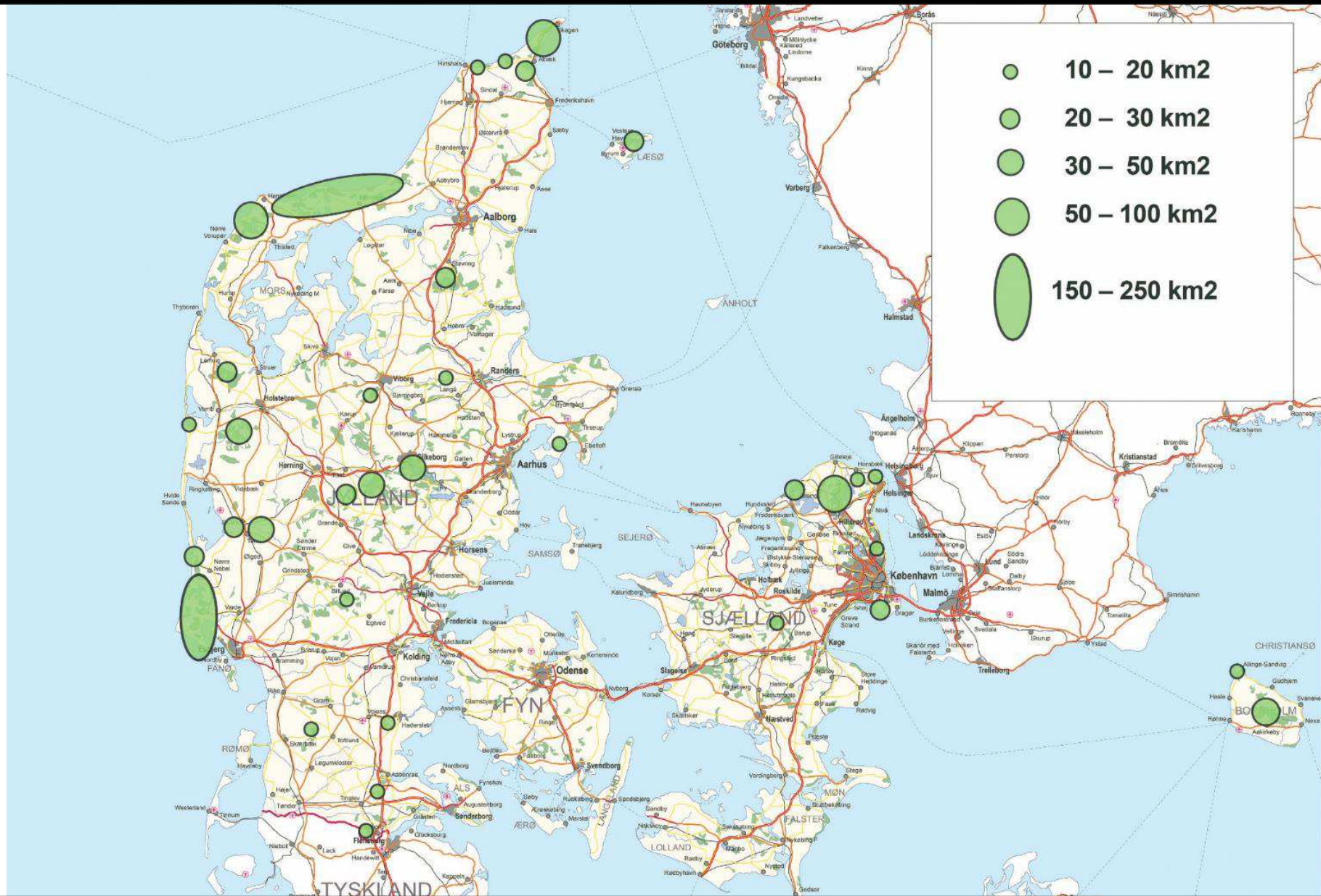
- 1) **Plads** til naturens udfoldelse, arternes udbredelse
- 2) **Placering** først og fremmest på offentlige arealer
- 3) **Prioritering** af de sårbare arter og levesteder (gavner uundgåeligt almindelige arter)

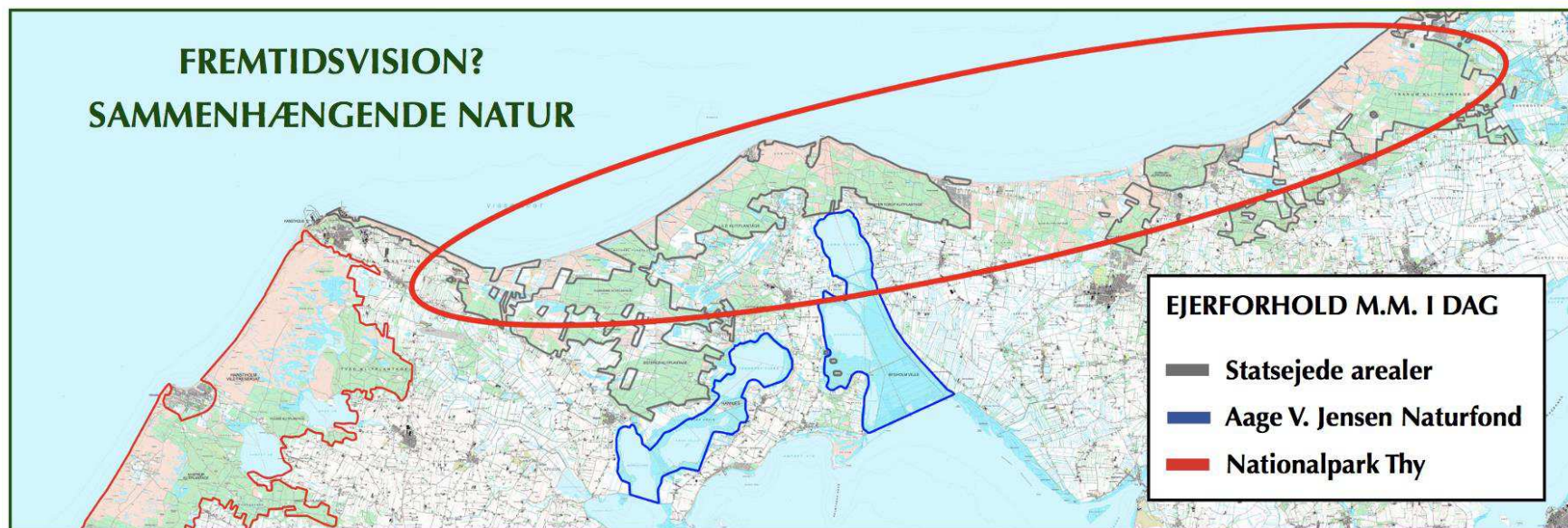
VIRKEMIDLER til at fremme vildere og naturligere natur i kerneområder:

- 4) **Produktionsophør** gennemføres, hvilket bl.a. indebærer hurtig afvikling af skovbrug
- 5) **Planteædere** genudsættes bag ét ydre hegn, f.eks. vildheste, bisoner og/eller elge

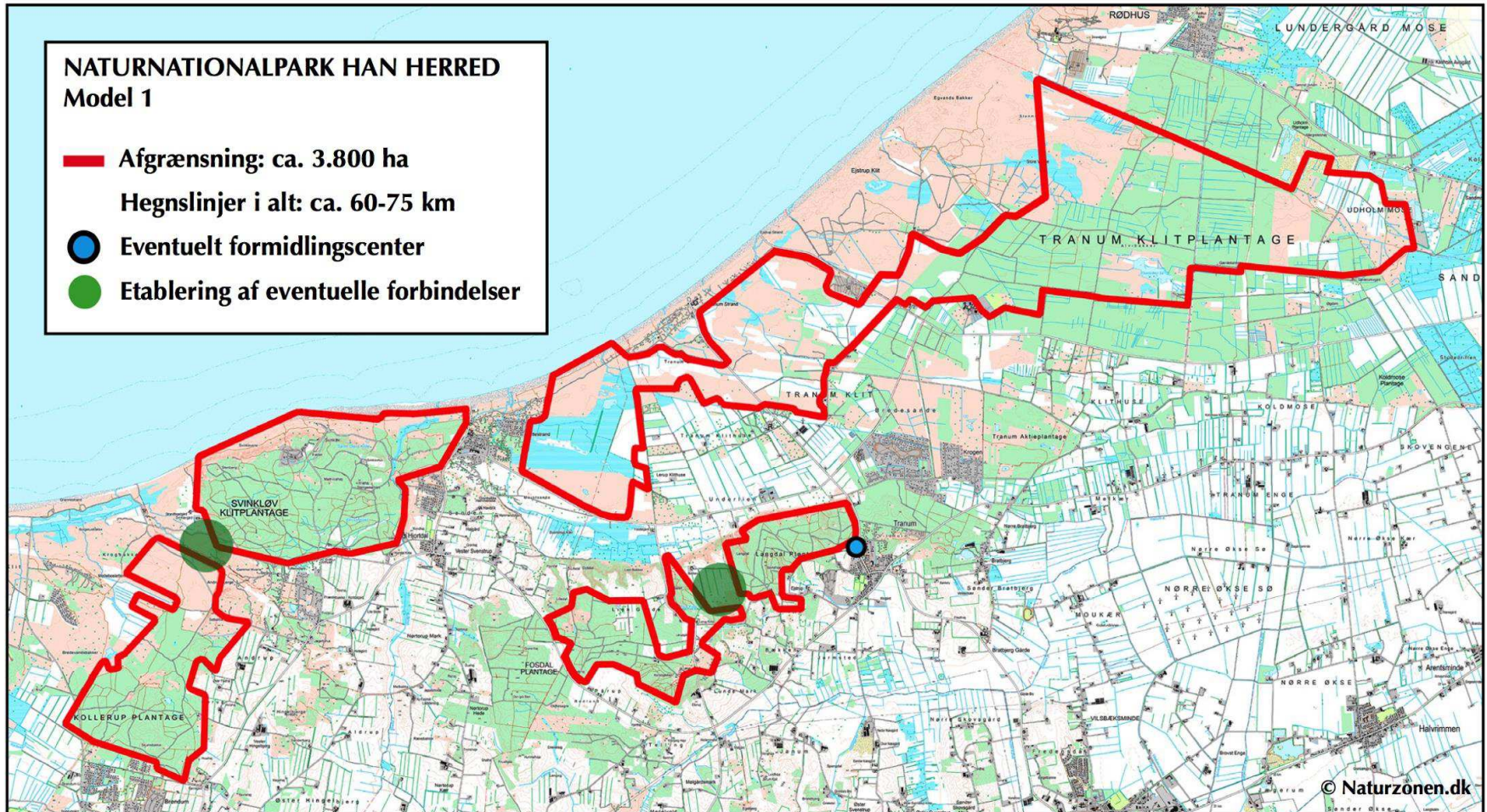
3. Naturnationalpark på offentlige arealer i Jammerbugt Kommune?

3. Naturnationalpark på offentlige arealer i Jammerbugt Kommune?

3. Naturnationalpark på offentlige arealer i Jammerbugt Kommune?

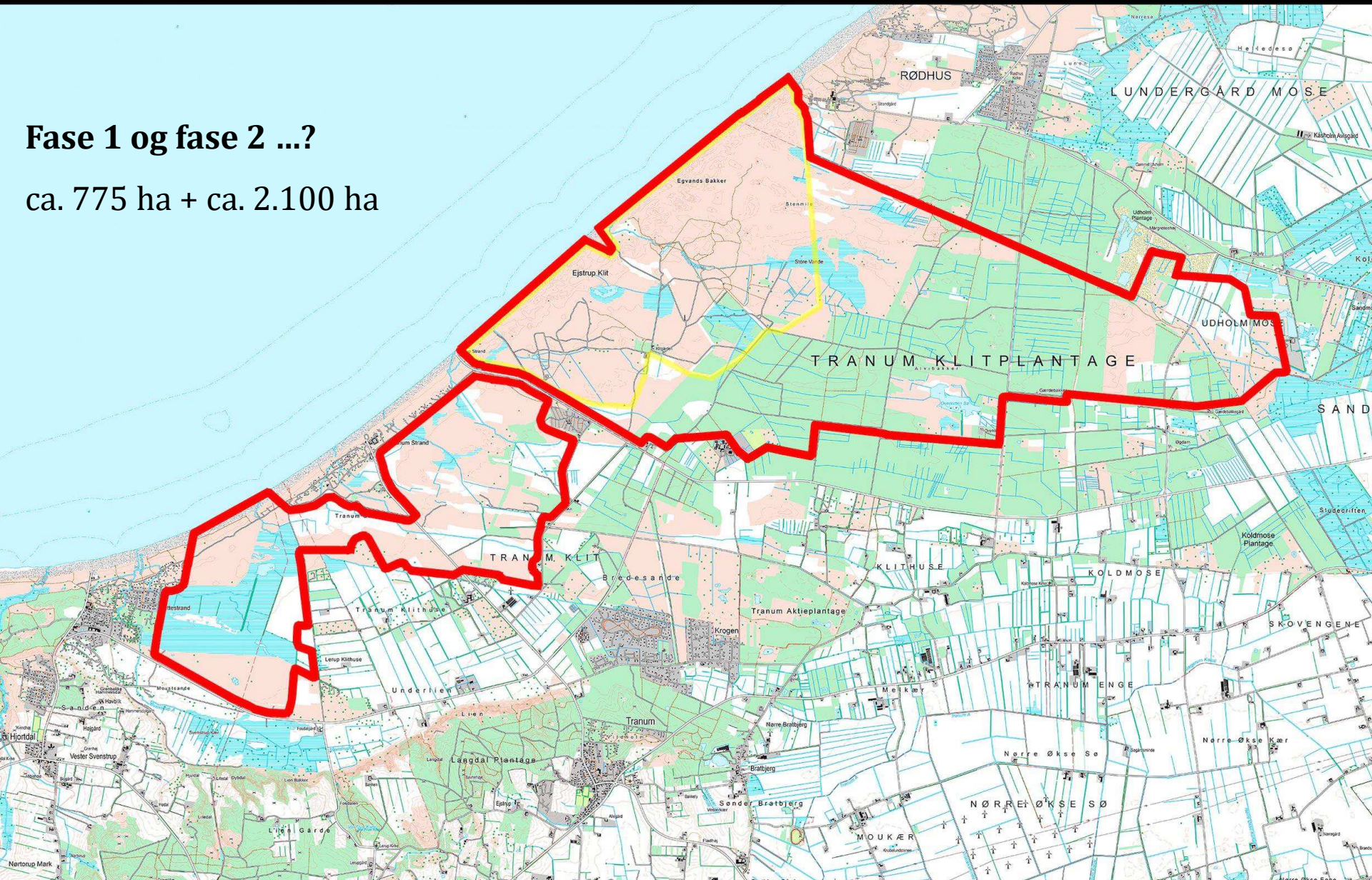

Det mest oplagte potentiale findes i disse områder, som dog ikke alle er sammenhængende, men kunne rumme 3-5 store separate vildere naturnationalparker – eller ...

3. Naturnationalpark på offentlige arealer i Jammerbugt Kommune?

Fase 1 og fase 2 ...?

ca. 775 ha + ca. 2.100 ha

3. Naturnationalpark på offentlige arealer i Jammerbugt Kommune?

Myter afmystificeret ...

Er vildere natur risikabelt i forhold til at miste naturværdier? Nej.

Er bisoner og vildheste farlige for besøgende? Nej, ikke farligere end kvæg.

Er vildheste opsøgende? Nej. *Tamheste* kan være opsøgende og nærgående.

Kræver bisoner et højt og robust hegn? Nej. Samme lave strømførende hegn som kvæg.

Kan man køre mountainbike i vildere natur? Ja. Friluftsliv er sjældent et problem.

Kan man ride gennem vildere natur? Ja. Det gør man også andre steder i indland og udland.

3. Naturnationalpark på offentlige arealer i Jammerbugt Kommune?

Ville danske vælgere vælge vildere natur i nationalparkerne, hvis de kunne? Ja.

Rød Bloks vælgere, der er enige eller overvejende enige:	74% (uenige: 5%)
Blå bloks vælgere, der er enige eller overvejende enige:	72% (uenige: 7%)
18-35 årige vælgere, der er enige eller overvejende enige:	83% (uenige: 3%)
36-59 årige vælgere, der er enige eller overvejende enige:	70% (uenige: 5%)
60+ årige vælgere, der er enige eller overvejende enige:	64% (uenige: 9%)

(Gallup-undersøgelse for Danmarks Naturfredningsforening, januar 2017)

3. Naturnationalpark på offentlige arealer i Jammerbugt Kommune?

KYST- OG NATUR-TURISME: Omsætning pr. år = 52 milliarder kr.

DE UDENLANDSKE TURISTER ER VIGTIGE FOR DANSK TURISME

De udenlandske turister i Danmark står med et forbrug på **40,7 mia. kr.** for **38 pct.** af den samlede turismeomsætning.

Kyst- og naturturisme

Udenlandske turister
20,3 mia. kr.

Danske turister
31,7 mia. kr.

I alt
52,0 mia. kr.

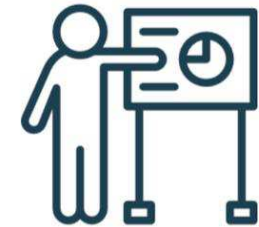

Storbyturisme

Udenlandske turister
15,0 mia. kr.

Danske turister
12,3 mia. kr.

I alt
27,3 mia. kr.

Erhvervsturisme

Udenlandske turister
5,4 mia. kr.

Danske turister
23,5 mia. kr.

I alt
28,9 mia. kr.

14 Kilde: VisitDenmark, Turismens økonomiske betydning i Danmark 2016. I storbyturisme indgår København, Aarhus, Aalborg og Odense. Omsætningen dækker over alle typer af ophold med overnatning og endagsbesøg.

3. Naturnationalpark på offentlige arealer i Jammerbugt Kommune?

Publikum valfarter allerede til ...

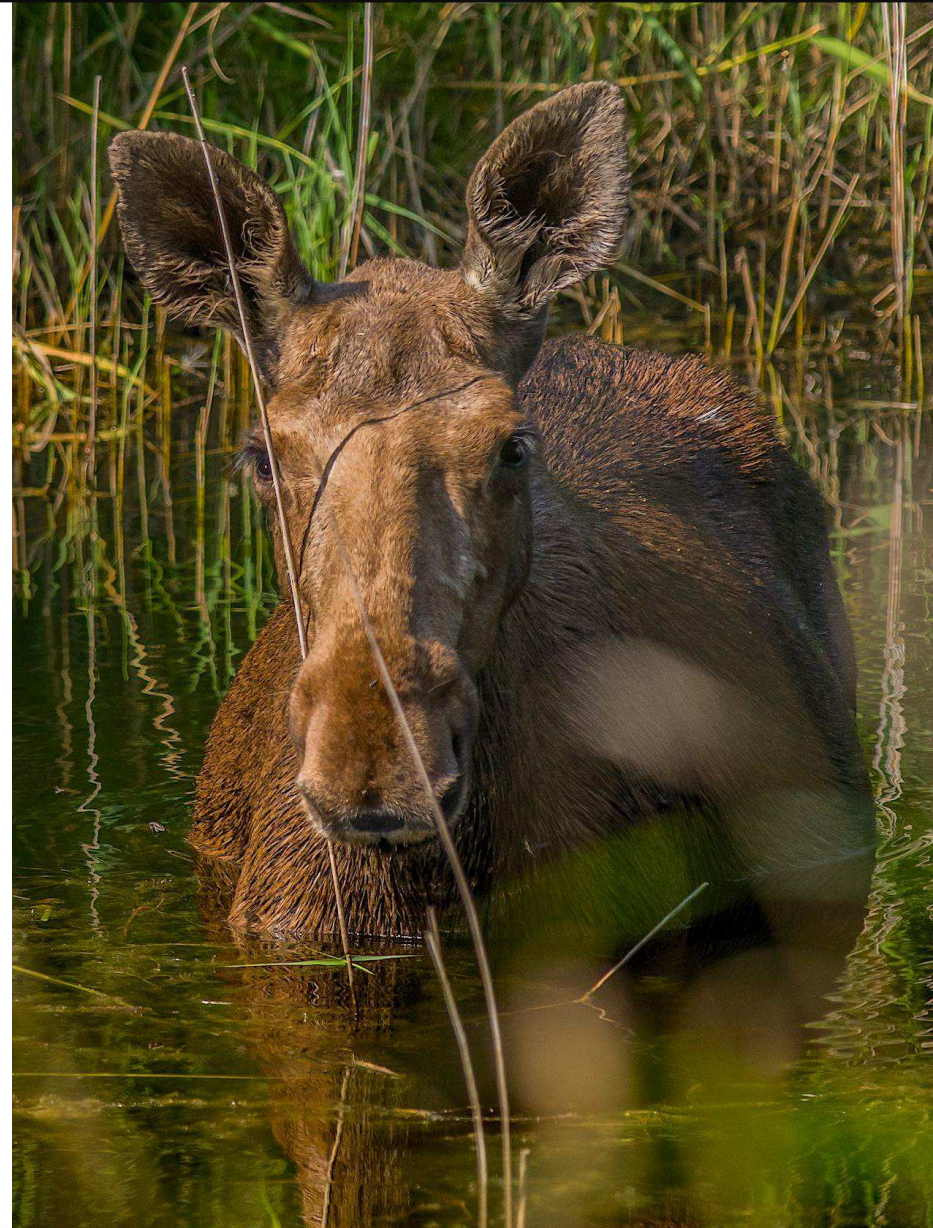
Genoprettet kæmpesø i Vestjylland, Filsø.

Bisonskov på Bornholm. Vildheste på

Sydlangeland og Mols. Vandbøfler og

vildheste ved Aarhus. Elgene i Lille Vildmose.

Hvis politikerne gør, som de siger, og etablerer vildere **naturnationalparker**, har Jammerbugt Kommune potentiale i særklasse – og vidderne, der venter. Men skal det skille sig ud, skal det være **ambitiøst**. Næste skridt: **Få udarbejdet et konkret forslag og køreplan.**

Tak for ordet og opmærksomheden

Jammerbugt Kommune kan blive Danmarks vildeste

Tomme vidder venter på græssere

Vildere natur gavner naturværdierne

Vildere natur gavner oplevelsesværdierne

Vildere natur gavner alle arter – også turistarten

Vildere og mere selv bærende natur

Landets førende biodiversitetsforskere er helt enige om

»Vi anbefaler, at indfasning og forvaltning af urørt skov tager sigte på etablering af **selv bærende systemer i stor skala** (...) Ved selv bærende systemer forstås i denne sammenhæng systemer, som ikke har behov for aktiv forvaltning for at levere en positiv effekt i forhold til de nationale forpligtigelser for bevarelse af biodiversitet. (...) Vi anbefaler, at der **overalt arbejdes med helårsgræsning uden tilskudsfodring**, således at der udvikles et naturligt græsningstryk primært baseret på den tilgængelige fødemængde og de naturlige årstids- og klimabestemte variationer i denne (...) **fx kvæg, heste, bison, elg, kron dyr, dådyr, vildsvin og bæver**, dvs. dyr, der er ude hele året og ikke sættes på stald.«

P.F. Møller, J. Heilmann-Clausen, V.K. Johannsen, R.M. Buttenschøn, I.K. Schmidt, C. Rahbek, H.H. Bruun, & R. Ejrnæs:
Anbefalinger vedrørende omstilling til forvaltning af skov til biodiversitetsformål.

Vildere og mere selv bærende natur

Nej, siger kritikere, der er ingen *evidens* for, at selv bærende natur virker – men

biodiversitetsforskere svarer: »Naturlig helårsgræsning er den bedste løsning generelt, fordi vores danske økosystemer netop er udviklet sammen med store planteædere i naturlige tætheder over millioner af år, og som hverken er blevet fodret eller taget på stald om vinteren. (...) Det er sandt, at vi savner dokumentation for biodiversitetseffekten af naturforvaltningen, men denne **mangel på evidens gælder ikke kun for en vildere naturforvaltning, men i lige så høj grad for den klassiske naturpleje** med sommergræsning, som er et standardvilkår i Naturstyrelsens forpagtningskontrakter og græsningsaftaler. Faktisk peger overvågningsdata på, at vores klassiske naturplejetilgang ikke har kunnet vende tilbagegangen for biodiversiteten.«

R. Ejrnæs, J.-C. Svenning, H.H. Bruun, J. Heilmann-Clausen, C. Rahbek & M.D.D. Hansen: »*Biodiversiteten er i tilbagegang – også på statens arealer*« (Altinget.dk, 22.1.2019).

Vildere og mere selv bærende natur

Natur-NGO'er med ca. 250.000-300.000 medlemmer er enige om

»Vi ønsker helt grundlæggende en forvaltning målrettet og tilpasset naturindholdet/biodiversiteten på de respektive arealer, Naturstyrelsen har ansvaret for, dvs. en forvaltning, der i højere grad **bygger på selvforvaltende økosystemer** med græsning af store græssere. (...) Med 'selvforvaltende økosystemer' eller 'storskalaforvaltning' forstår vi en forvaltning, der forudsætter **inddragelse af store græssere (elg, urokse, vildhest eller deres erstatning, dvs. ekstensive husdyrracer) og naturlig dynamik (bæver, vildsvin, ild, naturlig hydrologi, vanderosion, flyvesand etc.)**. I de større selvforvaltende områder er det overordnede formål dermed på sigt minimering af menneskelig indblanding i naturen.«

Danmarks Naturfredningsforening, Dansk Ornitologisk Forening BirdLife Danmark, Dansk Botanisk Forening, Verdens Skove, Dyrenes Beskyttelse, Dansk Entomologisk Forening, WWF Verdensnaturfonden, Natur & Ungdom, Dansk Geologisk Forening, Dansk Svampeforening, Greenpeace, Jydsk Naturhistorisk Forening, Danmarks Sportsfiskerforbund (10. juni 2019).